

สรุปบทเรียนการพัฒนาความรู้

หลักสูตร

จุดประกายความคิดเพื่อสร้างนวัตกรรม (Building an Innovation Mindset)

ชื่อ-สกุล นางสาวอลิษา รัตนไพโรจน์ ตำแหน่ง นักวิทยาศาสตร์ปฏิบัติการ

สังกัด กลุ่มวิจัยสิ่งแวดล้อมดิน

วันที่อบรม 27 สิงหาคม พ.ศ.2569

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

เพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับความหมายของนวัตกรรม แนวคิดและวิธีการที่จะทำให้เกิดนวัตกรรม ประโยชน์ของการคิดเชิงนวัตกรรม กระบวนการคิดเชิงนวัตกรรมโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) เครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้างไอเดียเพื่อให้เกิดนวัตกรรมในองค์กร

สรุปบทเรียน

นวัตกรรม หมายถึง การสร้างสรรค์ พัฒนา หรือปรับปรุงแนวคิด วิธีการ กระบวนการทำงาน สินค้า หรือบริการให้เกิดสิ่งใหม่หรือดีขึ้น แล้วนำไปใช้จริงเพื่อสร้างคุณค่าและก่อให้เกิดผลในทางที่ดี เพิ่มประสิทธิภาพ หรือสร้างคุณค่าให้แก่ผู้รับบริการและองค์กร ดังนั้น นวัตกรรมสามารถเกิดขึ้นได้จาก งานประจำที่บุคลากรพบเห็นอยู่ทุกวัน เช่น ขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อน การใช้ทรัพยากรที่ไม่คุ้มค่า การให้บริการที่ใช้เวลานาน หรือการจัดเก็บข้อมูลที่ยังไม่เป็นระบบ

การสร้างนวัตกรรมจึงเริ่มต้นจาก “วิธีคิด” ของบุคลากร หากบุคลากรเปิดใจต่อการเปลี่ยนแปลง กล้าตั้งคำถามกับวิธีการทำงานเดิม และมองหาวิธีการใหม่ ๆ ก็จะเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้าง Innovation Mindset บุคลากรควรมองปัญหาเป็นโอกาสในการพัฒนา ไม่ยึดติดกับแนวทางเดิม และพร้อมเรียนรู้จากการทดลองหรือข้อผิดพลาด เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงให้ดีขึ้น

การสร้างนวัตกรรม ประกอบด้วย 5 หัวข้อ ได้แก่ Innovative Thinking, Creating Innovative Ideas, Design Thinking Process, Organization Innovation และ Innovation Tools

☐ Innovative Thinking การคิดเชิงนวัตกรรม

การคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) เป็นการคิดที่เปิดกว้างและพยายามค้นหาวิธีการใหม่ ในการแก้ไขปัญหา ประกอบด้วย การช่างสังเกต กล้าตั้งคำถาม เปิดรับความคิดเห็น คิดอย่างสร้างสรรค์ และพร้อมทดลองสิ่งใหม่ โดยเริ่มจากการสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นจริงและตั้งคำถามว่า “สามารถทำให้ดีขึ้นได้หรือไม่” หรือ “มีวิธีการอื่นที่เหมาะสมกว่าเดิมหรือไม่” การคิดเชิงนวัตกรรมไม่จำเป็นต้องเริ่มจากแนวคิดที่สมบูรณ์ แบบ แต่ควรเปิดโอกาสให้เกิดความคิดที่หลากหลายก่อน จากนั้นจึงนำแนวคิดมาวิเคราะห์และพิจารณาความเป็นไปได้ การเปิดรับความคิดเห็นจากผู้อื่นจึงมีความสำคัญ เพราะบุคลากรแต่ละคนมีประสบการณ์ และมุมมองที่แตกต่างกัน เมื่อนำมารวมกันจะช่วยให้มองเห็นปัญหาได้รอบด้านและเกิดแนวคิดในมุมใหม่

☐ Creating Innovative Ideas การสร้างแนวคิดใหม่

เมื่อเห็นปัญหาและแนวคิดในมุมใหม่แล้ว ขั้นตอนต่อมา คือ การสร้างแนวคิดที่สามารถนำไปแก้ไข ปัญหาได้ การสร้างแนวคิดควรเริ่มจากการทำความเข้าใจปัญหาและความต้องการของผู้ใช้งาน หรือผู้รับ บริการ จากนั้นจึงระดมความคิดเห็น (Brainstorming) เพื่อสร้างทางเลือกที่หลากหลาย การระดม ความคิดเห็น เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้เกิดแนวคิดจำนวนมาก โดยในระยะแรกควรเปิดโอกาสให้เสนอ ความคิดเห็นอย่างอิสระ และไม่ควรรีบตัดสินว่าแนวคิดใดถูกหรือผิด หลังจากได้แนวคิดแล้วจึงนำมาพิจารณา

ในด้านความเป็นไปได้ ความคุ้มค่า ทรัพยากรที่ต้องใช้ และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น จากนั้นเลือกแนวคิดที่เหมาะสมเพื่อนำไปทดลองและพัฒนาต่อไป

☐ Design Thinking Process กระบวนการคิดเชิงออกแบบ

Design Thinking เป็นแนวทางสำคัญในการสร้างนวัตกรรม โดยให้ความสำคัญกับ ผู้ใช้งานหรือ ผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง เริ่มจากการทำความเข้าใจว่า “ผู้ใช้งานกำลังประสบปัญหาอะไร” และ “สิ่งใดจะช่วยตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานได้” กระบวนการ Design Thinking โดยทั่วไปประกอบด้วย การทำความเข้าใจผู้ใช้งาน การกำหนดปัญหา การสร้างแนวคิด การสร้างต้นแบบ และการทดสอบ ซึ่งเป็นกระบวนการที่สามารถย้อนกลับไปปรับปรุงได้ สิ่งสำคัญของ Design Thinking คือ การทดลองและเรียนรู้จากผลที่เกิดขึ้นจริง หากแนวทางที่ทดลองยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ก็สามารถนำข้อค้นพบกลับมาปรับปรุงและทดลองใหม่ กระบวนการนี้ช่วยลดความเสี่ยงในการพัฒนานวัตกรรมที่ไม่ตรงกับความต้องการ และทำให้แนวทางที่พัฒนาขึ้นมีโอกาสสร้างคุณค่าได้มากขึ้น

☐ Organization Innovation นวัตกรรมในองค์กร

การสร้างนวัตกรรมให้ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องมีสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ องค์กรควรเปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถเสนอความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้ และทดลองแนวทางใหม่ได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารและผู้บังคับบัญชามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนวัฒนธรรมดังกล่าว โดยควรส่งเสริมการเรียนรู้ การทำงานเป็นทีม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และนำข้อผิดพลาดมาใช้เป็นบทเรียนสำหรับการปรับปรุง นวัตกรรมในองค์กรควรมีเป้าหมายที่ชัดเจนและเชื่อมโยงกับปัญหาหรือความต้องการที่แท้จริงขององค์กร เช่น ลดขั้นตอนการทำงาน ลดระยะเวลา ลดต้นทุน เพิ่มคุณภาพ เพิ่มประสิทธิภาพ หรือเพิ่มความพึงพอใจของผู้รับบริการ

☐ Innovation Tools เครื่องมือในการสร้างนวัตกรรม

เครื่องมือในการสร้างนวัตกรรม ช่วยทำให้กระบวนการคิดและการพัฒนาแนวคิดมีความเป็นระบบมากขึ้น ควรเลือกตามวัตถุประสงค์และขั้นตอนของงาน เช่น เครื่องมือวิเคราะห์บริบท เครื่องมือเข้าใจผู้ใช้ เครื่องมือค้นหาสาเหตุ เครื่องมือสร้างแนวคิด เครื่องมือออกแบบคุณค่า และเครื่องมือทดลองแนวคิด ตัวอย่างเครื่องมือในการสร้างนวัตกรรม เช่น 5W1H, 5 Whys, Fishbone Diagram และ Systems Mapping อย่างไรก็ตาม การสร้างนวัตกรรมไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องมือจำนวนมาก แต่ควรเลือกเครื่องมือให้เหมาะสมกับลักษณะของปัญหาและบริบทขององค์กร สิ่งสำคัญคือ เครื่องมือต้องช่วยให้บุคลากรสามารถเข้าใจปัญหา สร้างแนวคิด คัดเลือกแนวทาง ทดลอง และพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมจนสามารถนำไปใช้จริงได้

ประโยชน์ที่ได้รับตนเอง

1. ได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมมากขึ้น สามารถเข้าใจแนวคิดการคิดเชิงนวัตกรรม การสร้างแนวคิดใหม่ และกระบวนการ Design Thinking เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน
 2. ทำให้เปิดกว้างต่อการเปลี่ยนแปลงกล้า
- ตั้งคำถามกับวิธีการทำงานเดิม และมองปัญหาหรือข้อจำกัดในการทำงานเป็นโอกาสในการพัฒนาและปรับปรุงงาน พัฒนารอบความคิดเชิงนวัตกรรม (Innovation Mindset)

ประโยชน์ที่ได้รับต่อหน่วยงาน

1. ช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมการสร้างนวัตกรรมภายในหน่วยงาน โดยบุคลากรสามารถนำแนวคิดจากการอบรมมาแลกเปลี่ยนและประยุกต์ใช้ร่วมกันในการพัฒนางาน
2. ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากร เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และร่วมกันพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ
3. ช่วยยกระดับคุณภาพการให้บริการและการปฏิบัติงานของหน่วยงาน โดยมุ่งเน้นการสร้างคุณค่าให้แก่ผู้รับบริการ ควบคู่กับการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง